

๕ คือ.ความ.ดี.งาม

โครงการถอดบทเรียนการปรับที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม
เพื่อเพิ่มสมรรถนะคนพิการและผู้สูงอายุจากนโยบายสู่การปฏิบัติ

คือความดีงาม

Goodness

ที่ปรึกษา	แพทย์หญิงวชิรา รั้วไพบูลย์
บรรณาธิการ	ผศ.ดร.พญ.ศิรินาถ ตงศิริ
กองบรรณาธิการ	อ.กตัญญู หอสูติสิมา, เรณู ภาวะดี, เฉลิมชัย ทองสุข
ออกแบบ/ศิลปกรรม	ทศพล หรพูล
พิสูจน์อักษร	อัปสร จินดาพงษ์
ประสานงานวิชาการ	อัปสร จินดาพงษ์, แพรว เอี่ยมน้อย
และการจัดพิมพ์	
ผู้จัดพิมพ์	สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) 88/39 อาคารสุขภาพแห่งชาติ ชั้น 4 กระทรวงสาธารณสุข ซ.6 ถ.ติวานนท์ 14 ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000
โทรศัพท์/โทรสาร	0 2832 9200 / 0 2832 9201
Website	http://www.hsri.or.th http://www.healthyability.com http://www.bluerollingdot.org
พิมพ์ครั้งที่/จำนวน	1 (มิถุนายน 2559) 1,000 เล่ม
โรงพิมพ์	บริษัทต้นเงินการพิมพ์ จำกัด

คือความดีงาม.-- นนทบุรี : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.), 2559.

60 หน้า.

1. คนพิการ--การสงเคราะห์--วิจัย. I. ศิรินาถ ตงศิริ II. ทศพล หรพูล, ผู้วาดภาพประกอบ. III. ชื่อเรื่อง.

362.4

ISBN 978-974-299-230-9

คือความ (ดีงาม) จาก สารส.

ชื่นชมผลงานทีมวิจัยที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ออกมาเป็นรูปเป็นร่าง ทำให้องค์ความรู้นี้ได้มีการขยายผลต่อในพื้นที่ และประการสำคัญอีกเรื่องคือ องค์ความรู้นี้ได้ถ่ายทอดออกมาเป็นเพียงแค่นำเสนอที่มีแต่เนื้อหาสาระเพียงแค่นั้น แต่เป็นหนังสือที่ถ่ายทอดให้เห็นถึงอารมณ์ ความรู้สึก และเข้าถึงการกระทำ ความร่วมไม้ร่วมมือของทั้งทีมวิจัยและคนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องทุกคน ต้องขอชื่นชมอีกครั้งที่ทำให้ผลงานวิจัยที่ออกมาเป็นองค์ความรู้นี้ได้ถูกนำไปใช้ต่อในรูปแบบที่เข้าใจง่ายๆ และเติมเต็มไปด้วยคุณค่าที่ดีงามตามชื่อหนังสือจริงๆ

นายแพทย์ไพโรจน์ สุทธิวิเศษศักดิ์
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

คือความ (ถึงาม) จาก (ใจ) คน "เรียม" ขนาน

ขึ้นชื่อว่างานวิจัย มีหลายชั้นที่เราๆ มักได้ยินว่างานวิจัยชั้นหิ้ง ถูกวางไว้โดยไม่มี การหยิบไปทำสิ่งใดต่อ และก็มีหลายคำถามเกิดขึ้นตามมาว่า “วิจัยแล้วไปไหน” “วิจัย แล้วยังงัยต่อ” หรืออื่นๆ อีกหลายคำถามที่เกิดขึ้น ซึ่งแน่นอนว่าหลายชิ้นงานก็ยังคงต้อง ทำวิจัยกันต่อไปเพื่อหาคำตอบให้ลึกและลึกลงไปเรื่อยๆ จนพอที่จะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ ที่เกิดขึ้นและนำไปต่อยอด แต่ก็ต้องยอมรับว่ามีอีกหลายๆ ชิ้นงานวิจัยที่มุ่งเน้นไปสู่การ ขับเคลื่อนและนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้จริง เกิดการต่อยอดการทำงานได้จริง เฉกเช่น หนังสือเล่มนี้ นักวิจัยได้รวบรวมองค์ความรู้ประสบการณ์ตรงต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการ ทำงานวิจัยในพื้นที่ ถ่ายทอดเรื่องราวในการขับเคลื่อนงานออกเป็นตัวอักษรที่มากไปด้วย ความทรงจำและคุณค่า

แพทย์หญิงวัชรารัตน์ ไร่บุญลอย
ผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจ สวรส.

คือความ (dingam) จาก (ja) คน "ร่วม" ขบวน

เท่าที่ตัวเองได้มีโอกาสร่วมขบวนงานในฐานะผู้ประสานงานวิชาการของสวรส. ได้ร่วมเดินทางเรียนรู้และเห็นสิ่งต่างๆ รอบตัว เริ่มตั้งแต่ต้นการกระโจนขึ้นขบวนการเดินทางครั้งนี้ ตั้งแต่การเริ่มโครงการ จนกระทั่งออกมาเป็นหนังสือ “คือความ dingam” เล่มนี้ แน่นอนว่าสิ่งต่างๆ ที่ได้เห็นได้เรียนรู้ นั้น ผ่านเรื่องราวทั้งทุกข์และสุขมากมาย ผสมผสานออกมาได้อย่างมีคุณค่าในทุกๆ อย่างของการทำงานร่วมกัน การได้มาซึ่งการปรับสภาพบ้านของคนพิการหรือผู้สูงอายุสักหลัง ไม่ใช่เพียงแค่มีเงินแล้วทุกอย่างจะจบ ผลลัพธ์สุดท้าย ก็ไม่ใช่ตัวบ้านที่ได้รับการปรับแล้ว หากแต่เป็นคุณภาพชีวิตของคนพิการหรือผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับสภาพบ้านให้เอื้อต่อการใช้ชีวิตต่างหากเป็นสิ่งสำคัญ เราได้เห็นการเคลื่อนขบวนงานของคนหลายๆ สาขาวิชาชีพ ทำงานข้ามศาสตร์ ได้เห็นกระบวนการทำงาน ได้สัมผัสอารมณ์ความรู้สึกทุกอย่างที่ผสมปนเปกันไป อย่าคิดว่าหนังสือเล่มนี้เป็นเพียงการถอดบทเรียนของงานวิจัยชิ้นหนึ่ง แต่นี่คือขบวนงานที่หลายชีวิตร่วมเดินทางผ่านร้อนผ่านหนาวผ่านอารมณ์ที่หลากหลาย มีทั้งรอยยิ้ม คราบน้ำตา เสียงหัวเราะ และนั่นทำให้เราได้รับรู้ด้วยหัวใจไปพร้อมๆ กันว่าสิ่งเหล่านั้น “คือ ความ ดิงาม”

อัปสร จินดาพงษ์
ผู้ประสานงานวิชาการ สวรส.

CONTENTS

สารบัญ

ความเป็นมาโครงการ	6
GPS ความดีงาม	15
รายงานพิเศษ	16
จากจุดเริ่มต้นสู่ความสำเร็จ	
Before - After สร้างบ้าน	26
เครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน	18
ความใน - ความดี	20
สภูปการปรับสภาพบ้าน	24
ภาพเล่าเรื่อง	36

Editor S Talk

บทบรรณาธิการ

ความในใจของนักวิจัย

กว่า 4 เดือนกับการลงพื้นที่ทำงานวิจัยเรื่อง “การปรับที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมเพื่อเพิ่มสมรรถนะคนพิการและผู้สูงอายุ: จากนโยบายสู่การปฏิบัติ” การทำงานนี้ทำให้ได้เรียนรู้ศักยภาพการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น และชุมชน ที่ได้ร่วมแรง ร่วมใจ และลงมือปฏิบัติ เป็นพลังสำคัญและยิ่งใหญ่ที่ทำให้เกิดการปรับสภาพบ้านและสิ่งแวดล้อมเพื่อเพิ่มสมรรถนะคนพิการและผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดสุรินทร์ กลายเป็นความทรงจำอันมีค่า และเป็นความภาคภูมิใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน

ชื่อหนังสือ “คือความดีงาม” นี้ ดี หมายถึง ความดีใจ รอยยิ้มจากคนพิการและผู้สูงอายุในชุมชน งาม หมายถึงความงดงามแห่งน้ำใจของผู้ที่ร่วมดำเนินงาน หนังสือเล่มนี้จึงเป็นเสมือนพื้นที่เล็กๆ ที่ถูกแต่งแต้มด้วยเรื่องราว ความรู้สึก จากหลากหลายมุมมอง สะท้อนออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม หนังสือเล่มนี้ได้หยิบเอาเรื่องราวต่างๆ จากบทสัมภาษณ์ รายงานพิเศษ สกู๊ปข่าว และรวบรวมภาพที่สามารถสื่อสารอารมณ์ของผู้คนออกมาเป็นตัวแทนเชื่อมโยงเรื่องราว ความท้าทาย และผลสำเร็จของการดำเนินงาน

หนังสือเล่มนี้ เป็นเสมือนเครื่องมือสื่อสารอันสำคัญและมีคุณค่า ที่จะสื่อความรู้สึกของผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกท่าน เชื่อว่าผู้ที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้จะได้ร่วมรับรู้ความรู้ ความรู้สึกและบทเรียนต่างๆ ร่วมกัน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างความดีงามอื่นๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนต่อไป

ผศ.ดร.พญ.ศิรินาถ ตงศิริ

หัวหน้าโครงการวิจัย

ในนามของทุกท่านที่มีส่วนร่วมในงานวิจัยนี้

“การปรับที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมเพื่อ เพิ่มสมรรถนะคนพิการและผู้สูงอายุ จากนโยบายสู่การปฏิบัติ”

ความเป็นมา ...

ผู้สูงอายุและคนพิการในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ความพิการและสมรรถนะของร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป อาจทำให้ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันลดลงเกิดอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตประจำวันจำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นหรืออุปกรณ์เครื่องช่วยอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้ยังคงทำกิจกรรมที่เป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานภายในบ้านอย่างอิสระหรือเป็นภาระต่อครอบครัวให้น้อยที่สุด

การปรับสภาพสิ่งแวดล้อมต่างๆ ภายในบ้าน รวมทั้งการประยุกต์วัสดุอุปกรณ์บางอย่างเพื่อเอื้อให้คนพิการและผู้สูงอายุใช้งานได้สะดวกและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การปรับโถส้วมจากแบบนั่งยองมาเป็นโถนั่งราบการทำราวจับภายในบ้าน การปรับขนาดประตูทางเข้าต่างๆ เพื่อให้เก้าอี้ล้อเข็นเข้าออกได้สะดวกเป็นการช่วยส่งเสริมให้คนพิการและผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และ ทำให้คุณภาพชีวิตของคนพิการและผู้สูงอายุดีขึ้น

การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล หรือ Universal Design (UD) เป็นแนวคิดที่องค์กรสหประชาชาติได้พยายามเผยแพร่และส่งเสริมเพื่อให้คนพิการและผู้สูงอายุได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตในบ้าน อาคารและสิ่งแวดล้อม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมภายในบ้านและในชุมชนในประเทศไทยน้อยมาก บ้านของคนพิการและผู้สูงอายุทั้งในเมืองและในชนบทมีความแตกต่างกันอย่างมาก ประกอบกับลักษณะความพิการของร่างกายก็มีความแตกต่างกัน ผู้ที่ป่วยด้วยโรคเดียวกันอาจมีความสามารถของร่างกายที่แตกต่างกันความต้องการการปรับสภาพบ้านและชุมชนจึงมีความแตกต่างกันไปด้วย นอกจากนั้นความสำคัญของการปรับสภาพบ้านไม่ได้อยู่ที่องค์ความรู้ตามหลักการเท่านั้น องค์ความรู้จากการปฏิบัติจริงของช่างในชุมชนและการประยุกต์ให้สอดคล้องกับบริบทก็เป็นสิ่งสำคัญ การออกแบบบ้านที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุและคนพิการ จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคลากรที่ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ ช่างที่เป็นผู้ก่อสร้าง และการมีส่วนร่วมจากคนพิการและครอบครัวซึ่งจะเป็นผู้ที่อยู่อาศัยจริงด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สืบเนื่องจากการดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและผลลัพธ์การปรับสภาพบ้านคนพิการด้านการเคลื่อนไหว และผู้สูงอายุ ที่ได้ดำเนินการในระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ.2556 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2558 ผลลัพธ์สำคัญอันหนึ่งที่ได้จากงานวิจัยคือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (policy recommendations) และแนวทางการบริการปรับสภาพบ้านคนพิการ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพระดับจังหวัด นักกายภาพบำบัด พยาบาล ช่างชุมชน จิตอาสา คนพิการและครอบครัว โดยมีกระบวนการหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างระบบเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและผู้ปฏิบัติงาน
(Policy and Provider linkage)
2. ค้นหา และ เสริมสร้างศักยภาพของผู้ประสานงานปรับสภาพบ้านระดับปฏิบัติการในพื้นที่
(Capacity building for home modification coordinator)
3. จัดสรรและกระจายทรัพยากรจากทรัพยากรบูรณาการระดับจังหวัดสู่ระดับชุมชน
(Resources Decentralization)
4. ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
(Activity evaluation and knowledge management)

1 ระบบเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและผู้ปฏิบัติงาน (Policy and Provider linkage)

1.1 การเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในระดับจังหวัดหรือระดับพื้นที่ (Provincial or Area-based stakeholders linkage) เชิญผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ให้ได้มีโอกาสมารับฟัง แลกเปลี่ยนนโยบาย บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในแต่ละส่วนที่เกี่ยวกับการปรับสภาพบ้าน โดยมีคนพิการและผู้สูงอายุเป็นเป้าหมายในการดำเนินงาน เพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกัน ลดภาระงานที่ซ้ำซ้อน

1.2 การบูรณาการและจัดสรรทรัพยากรจากทุกภาคีเครือข่าย (Resources integration and allocation) การร่วมลงทุน ร่วมจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่แต่ละภาคีทั้งภาครัฐและเอกชนมี ทั้ง 4 ส่วน (4M) ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนพิการและผู้สูงอายุในพื้นที่ และเกิดผลงานร่วม (Joint-venture performance) ให้แก่ผู้บริการทุกภาคส่วน

1.3 การทำจัดฐานข้อมูลที่สำคัญต่อการตัดสินใจในการปรับสภาพบ้าน (Database for home modification decision making) อาทิเช่น ข้อมูลจำนวนคนพิการและผู้สูงอายุระดับจังหวัดที่เป็นปัจจุบัน ข้อมูลการสำรวจความต้องการของคนพิการและผู้สูงอายุ ข้อมูลสุขภาพและความพิการ ข้อมูลการเป็นเจ้าของที่ดินที่ต้องการปรับสภาพบ้าน ข้อมูลผู้ที่มีส่วนสนับสนุน/สิ่งของ/ช่าง ในการปรับสภาพบ้าน และเว็บไซต์ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ผลงาน และเพิ่มการเข้าถึงบริการให้แก่ผู้พิการและญาติ

1.4 การจัดสรรทรัพยากรสู่การปฏิบัติการปรับสภาพบ้าน (Resource Allocation for home modification) โดยนำข้อมูลส่วนที่ 1.2 และ 1.3 ให้แต่ละพื้นที่ดำเนินการจัดทำเกณฑ์ในการจัดสรรทรัพยากรตามความเหมาะสมกับพื้นที่และฐานข้อมูลที่มี อาทิเช่น

(1) ตามสัดส่วนคนพิการและผู้สูงอายุที่มีความจำเป็นในการปรับสภาพบ้านในแต่ละพื้นที่ (Need-based) พิจารณาจากข้อมูลระดับความพิการ (ICF) และความจำเป็นในการปรับสภาพบ้านและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการปรับสภาพบ้าน ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยคือ

ก) การคัดเลือกคนพิการที่จะปรับบ้าน ควรเป็นการร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลชุมชน หรือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล (รพสต.) และผ่านการทำประชาคมเพื่อได้รับการยอมรับให้มีการปรับสภาพบ้านสำหรับคนพิการในพื้นที่

ข) คัดเลือกจากฐานข้อมูล ICF โดยเลือกคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่มีความยากลำบากระดับ 2 และ 3 (d450.2 และ d450.3)

ค) คนพิการที่มีฐานะยากจน โดยดูจากรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 5,000 บาท/เดือน ต่อครอบครัว (อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม)

ง) คนพิการมีความยินดีให้ปรับสภาพบ้าน และบ้านที่จะปรับสภาพตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เจ้าของที่ดินอนุญาตให้ปรับได้

จ) จัดสรรให้ตามจำนวนคนพิการที่อยู่ในการดูแลของแต่ละองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (Number-based) กรณีไม่มีฐานข้อมูลสำรวจระดับความพิการ

(2) ตามสัดส่วนของผู้ประสานงานปรับสภาพบ้านที่มีศักยภาพในพื้นที่ (Provider-based) ทั้งนี้ต้องค้นหาและทำการสร้างศักยภาพนักประสานในพื้นที่ให้เรียบร้อยก่อนเพื่อหาจำนวนผู้ประสานงานปรับสภาพในพื้นที่

2 ค้นหา และ เสริมสร้างศักยภาพของผู้ประสานงานปรับสภาพบ้านระดับปฏิบัติการในพื้นที่

(Capacity building for home modification coordinator)

2.1 การค้นหาผู้ที่มีความสนใจและมีใจในการเป็นผู้ประสานงานระดับปฏิบัติการในพื้นที่ (Search for willing coordinator) ค้นหาผู้ที่มีใจ และเวลา และแต่งตั้งให้ผู้ประสานงานระดับปฏิบัติการในพื้นที่เพื่อปรับสภาพบ้านในพื้นที่ ระดับชุมชน (Home modification coordinator: HMO) เช่น นักกายภาพบำบัด พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้ใหญ่บ้าน อสม. ช่างชุมชนช่างอบต. ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมเยาวชน NGO ฯลฯ

2.2 การอบรมความรู้และทักษะสำคัญในการปรับสภาพบ้านให้กับผู้ประสานงานในระดับพื้นที่ (Knowledge and Skills building for HMO) เพื่อสร้างผู้ประสานงานระดับปฏิบัติการในพื้นที่ ให้มีความรู้พื้นฐานและทักษะที่สำคัญในการปรับสภาพบ้านเพื่อเพิ่มสมรรถนะให้กับคนพิการและผู้สูงอายุ หลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design)

- 1) นโยบาย ระเบียบและผู้ที่เกี่ยวข้องในการปรับสภาพบ้านระดับจังหวัดสู่ระดับชุมชน
- 2) สุขภาพ ภาวะพิการ และสมรรถนะของคนพิการ (ICF)
- 3) การประเมินผลลัพธ์จากการปรับสภาพบ้าน

3 จัดสรรและกระจายทรัพยากรจากทรัพยากรบูรณาการ ระดับจังหวัดสู่ระดับชุมชน (Resources Decentralization)

3.1 เสนอให้มีจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงสภาพบ้านคนพิการและผู้สูงอายุในพื้นที่ในข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับเทศบาล/อบต. องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ หากมีกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพระดับจังหวัด ให้กำหนดแผนไว้ด้วย โดยจัดสรรตามสัดส่วนที่เหมาะสมตามข้อ 1.4 โดยจัดให้อยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างต่อเนื่องทุกปี ระดับของการปรับปรุงบ้านอาจสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับเพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบพัสดุในการจัดซื้อจัดจ้าง ดังนี้

- 1) ระดับปรับปรุงวัสดุในบ้าน (จัดซื้อ) เช่น สุขภัณฑ์ ประตู ลูกบิด ราวจับ เตียงนอน
- 2) ระดับปรับปรุงโครงสร้างของบ้าน (จัดจ้าง) เช่น เสาคาน หลังคา ฝาผนัง ระบบไฟฟ้า
- 3) ระดับสร้างบ้านใหม่(จัดจ้าง) เป็นการรื้อบ้านและสร้างบ้านหลังใหม่ทดแทน

*ทั้งนี้การจัดระดับการปรับปรุงบ้านควรได้รับการรับรองการออกแบบที่เหมาะสมจากสถานีก่อร่วมกับนักกายภาพบำบัดเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนพิการและผู้สูงอายุ

ต่อข้อ 3 จัดสรรและกระจายทรัพยากรสู่ชุมชน

(Resources Decentralization)

3.2 กำหนดวงเงินงบประมาณเพื่อการปรับปรุงบ้านคนพิการ (Budgeting plan) ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้ขอให้พิจารณาวงเงินที่จะจัดสรรตามระดับของการปรับปรุงบ้าน ทั้ง 3 ระดับ จากผลวิจัยของโครงการต้นทุนและผลลัพธ์ของการปรับปรุงบ้านสำหรับคนพิการการเคลื่อนไหวและผู้สูงอายุ (ศิรินาถ ตงศิริและคณะ, 2556-2558) อาจมีการตั้งงบประมาณสำหรับค่าแรงเป็นร้อยละ 30 ของค่าอุปกรณ์ควรมีงบประมาณอีกส่วนหนึ่ง (10-20% ของงบประมาณค่าก่อสร้างทั้งหมด) เพื่อใช้ในการปรับปรุงบ้านเพิ่มเติมหลังคนพิการเข้าอยู่ เพราะอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการได้จริงๆ อาจมีการแบ่งสัดส่วนของผู้ร่วมจ่าย เช่น จัดสรรจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพระดับจังหวัดสนับสนุนค่าอุปกรณ์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนค่าแรง รวมถึงคนพิการและครอบครัวสนับสนุนงบประมาณเพื่อปรับปรุงในขั้นตอนสุดท้าย เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) คัดเลือกคนพิการที่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงบ้านตามเกณฑ์
- 2) ติดต่อช่างออกแบบบ้านร่วมกับนักกายภาพบำบัด หรือผู้ประสานงาน ร่วมกับคนพิการและครอบครัว แล้วประเมินราคาค่าก่อสร้างเพื่อการปรับปรุงบ้าน
- 3) นำแบบบ้านไปพิจารณาร่วมกับครอบครัวคนพิการอีกครั้งแล้วเสนอให้ที่ประชุมเห็นชอบ แล้วจึงประมาณราคาก่อสร้าง กำหนดวันเริ่มก่อสร้าง วันแล้วเสร็จ และแบ่งงวดงานงวดเงินอย่างชัดเจน
- 4) กำหนดวิธีการโอนเงิน และจัดทำขั้นตอนการเบิกจ่ายที่ชัดเจน เช่น อบจ.ทำ MOU กับอบต. และการจ้างเหมาการก่อสร้าง รวมทั้งกำหนดให้กองช่างของอบต.หรือเทศบาล ทำหน้าที่ ออกแบบ ควบคุมการก่อสร้างและการส่งรายงาน โดยผู้ประสานงานในพื้นที่ (HMO) มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะในการออกแบบบ้านให้เหมาะสมกับสมรรถนะของคนพิการ และตรวจรับโดยจะมีคนพิการเข้าไปใช้พื้นที่ในการปรับปรุงจริง และมีการปรับแก้ไขจนกว่าจะเหมาะสม

4 ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

(Activity evaluation and knowledge management)

4.1 ผู้ประสานงานในพื้นที่ (HMO) ติดตามสมรรถนะของคนพิการหลังได้รับบริการปรับปรุงสภาพบ้านแล้วบันทึกผลของสมรรถนะของคนพิการหลังปรับปรุงสภาพบ้าน ความพึงพอใจของคนพิการ และญาติครอบครัวและส่งรายงานให้กับคณะกรรมการได้ทราบ

4.2 จัดเวทีการจัดการความรู้ (knowledge management) ร่วมกันจากทุกภาคส่วนหลังดำเนินงานแล้วเสร็จในแต่ละปีและรวบรวมเป็นข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการทำงานต่อไปในปีหน้า

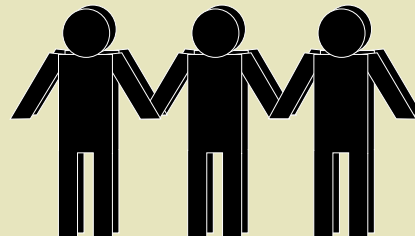
มีความน่าสนใจว่า (1) หากนำเอาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายนี้ ไปทดลองทำในพื้นที่อื่นที่มีใช้พื้นที่ที่ดำเนินงานวิจัย จะทำให้เกิดการบริการนี้ได้จริงหรือไม่ และ (2) หากได้มีการดำเนินการต่อยอดกับพื้นที่เดิมในงานวิจัยที่ได้มีการปรับปรุงสภาพบ้านเรียบร้อยแล้ว โดยขยายผลไปยังพื้นที่ใกล้เคียง และเริ่มปรับพื้นที่สาธารณะเพื่อให้คนพิการได้ออกมามีกิจกรรมนอกบ้าน น่าจะเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนพิการและครอบครัวมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. นำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติในพื้นที่ใหม่และติดตามผลการให้บริการว่าสามารถปรับสภาพบ้านได้จริงหรือไม่อย่างไรและควรมีการปรับปรุงข้อเสนอแนะอย่างไร
2. ปรับพื้นที่สาธารณะให้คนพิการมีกิจกรรมนอกบ้านได้และติดตามผลว่า มีจำนวนคนพิการที่สามารถออกนอกบ้านได้เอง และสามารถไปร่วมกิจกรรมอื่นๆที่ต้องการได้เพิ่มมากขึ้นหรือไม่

พื้นที่ปฏิบัติการ

1. อ.บ้านแฮด จ.ขอนแก่น โดยความรับผิดชอบของโรงพยาบาลสิรินธร จ.ขอนแก่น (ปรับปรุงบ้าน 3 หลังและปรับสภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่สาธารณะ 1 แห่ง)
2. พื้นที่ปฏิบัติการของมูลนิธิขวัญชุมชน จ.สุรินทร์ (ปรับปรุงบ้าน 7 หลัง และปรับสภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่สาธารณะ 1 แห่ง)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีการปรับปรุงสภาพบ้านและสิ่งแวดล้อมรอบบ้านให้เหมาะสมกับสมรรถนะของคนพิการ อย่างน้อยจำนวน 10 หลัง (บ้านแฮด 3 หลัง สุรินทร์ 7 หลัง)
2. มีการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะเพื่อสนับสนุนให้คนพิการออกมามีกิจกรรมนอกบ้าน อย่างน้อย 2 พื้นที่ (บ้านแฮด 1 พื้นที่ สุรินทร์ 1 พื้นที่)

ระยะเวลาดำเนินการ

มกราคม - กันยายน 2558 (9 เดือน)

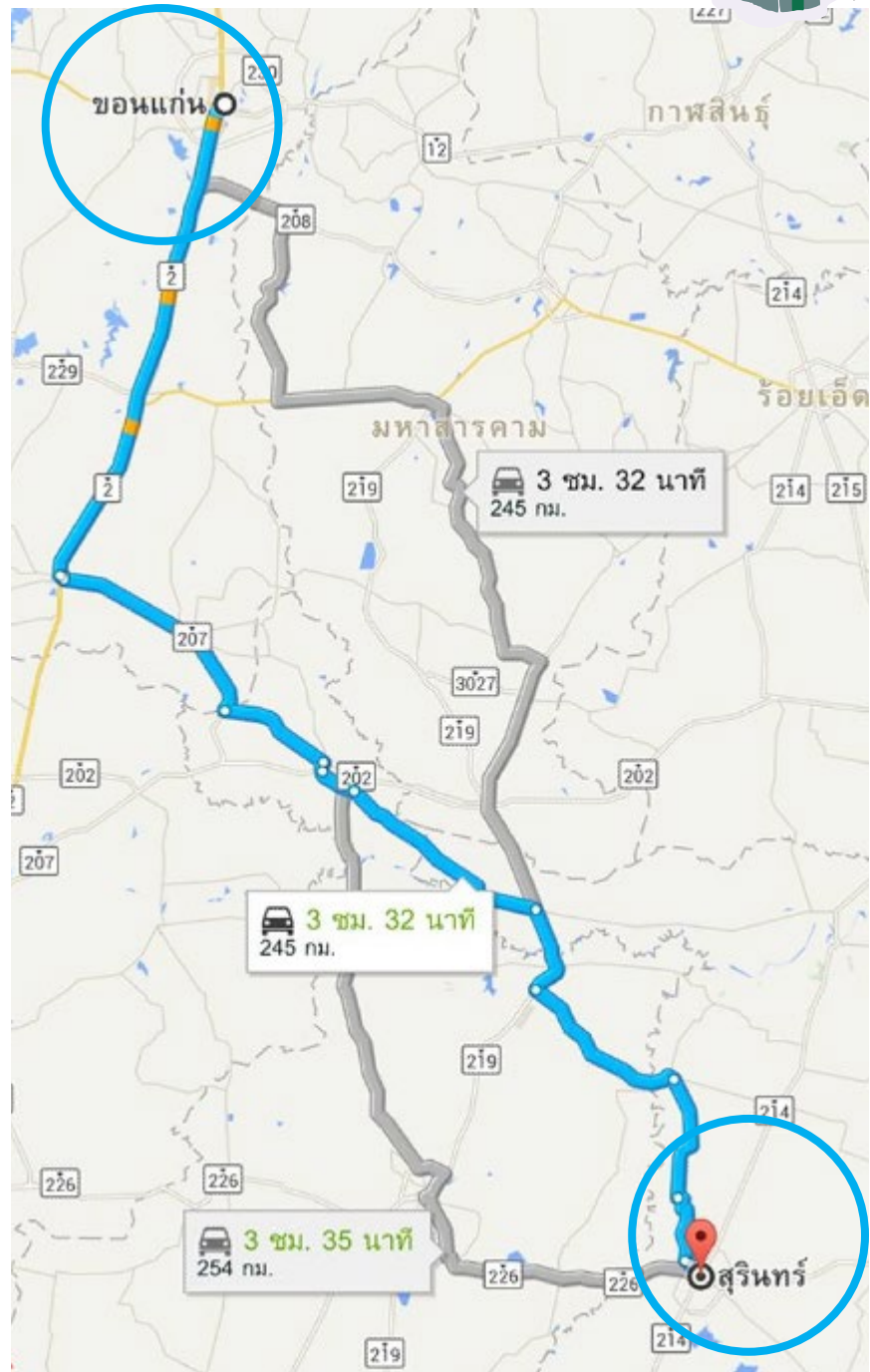
GPS ความดีงาม

พื้นที่จังหวัดขอนแก่น

- อำเภอบ้านแฮด
- อำเภอเปือยน้อย
- อำเภอภูพาน

พื้นที่จังหวัดสุรินทร์

- อำเภอศีขรภูมิ
- อำเภอสวาย
- อำเภอนารัง

จากจุดเริ่มต้นสู่ความดิงาม

การขับเคลื่อนโครงการ“การปรับที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมเพื่อเพิ่มสมรรถนะคนพิการและผู้สูงอายุจากนโยบายสู่การปฏิบัติ” นับเป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่เข้ามามีบทบาท “ส่งความปรารถนาดี” ความห่วงใยให้เกิดขึ้นในสังคมกว่า 4 เดือนในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด โดยนำเอาองค์ความรู้ทางการแพทย์ และทางสถาปัตยกรรม เข้ามาบูรณาการให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ผ่านความสุข รอยยิ้ม และเสียงหัวเราะ

หนังสือ “คือความดิงาม” จึงทำหน้าที่เป็นกระจกเงาสท้อนความรู้สึกจากผู้ที่มีความตั้งใจอันดิงาม และยิ่งใหญ่ จากการมองเห็นปัญหา และนำสู่การแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมในสังคม โดยการนำของ ผศ.ดร.แพทย์หญิงศิรินาถ ตงศิริ อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และอาจารย์กตัญญู หอสูตีสมา อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

“นอกจากจะเป็นหมอที่ดูแลคนพิการในโรงพยาบาล แล้ว การดูแลคนพิการที่บ้านก็มีความสำคัญ โครงการ ปรับสภาพบ้านคนพิการฯจึงเป็นเหมือนตัวแทนของเรา ที่ได้ลงไปดูแลคนพิการถึงบ้านด้วย”

ผศ.ดร.แพทย์หญิงศิรินาถ ตงศิริ

จากที่เป็นหมอเกี่ยวกับเวชศาสตร์ฟื้นฟู และได้ดูแลผู้พิการในโรงพยาบาล ทำงานกับนักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัดนักสังคมสงเคราะห์ เราก็ให้การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จนเราเห็นว่าเขาน่าจะกลับไปอยู่ที่บ้านได้ ทำกิจวัตรประจำวันได้ แต่ว่าพอผู้ป่วยกลับไปอยู่ที่บ้าน แล้วเราตามออกไปเยี่ยมบ้าน ปรากฏว่า ทำไมทำไมไม่ได้เหมือนอยู่ในโรงพยาบาล จึงมองเห็นสาเหตุว่า เวลาที่คนไข้กลับบ้านสิ่งแวดล้อมมันเปลี่ยนไป ยิ่งถ้าไปอยู่ในชนบท ส่วนใหญ่คนไข้ก็จะอยู่บ้านไม่ได้สูงและหากเป็นคนพิการ แล้วต้องมานั่งรถเข็น การขึ้นบันไดนอนบนบ้านก็ลำบาก ต่อมามีโอกาสทำงาน กับอาจารย์กตัญญู หอสมุดสิมา อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงทำเรื่องการออกแบบบ้านเพื่อคนพิการขึ้น เพราะอยากเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือคนพิการในสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

“รู้สึกยินดีและดีใจที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือคนพิการในโครงการนี้ นับเป็นการเรียนรู้ด้านงานสถาปัตยกรรมรูปแบบใหม่ ที่เต็มไปด้วยความรัก”

การออกแบบบ้านให้คนพิการ เป็นการทำงานที่ท้าทายแต่ก็มีความสุข ซึ่งการออกแบบก็ต้องคิดถึงการใช้งานได้จริงของคนพิการ เพราะด้วยความสามารถของคนพิการมีไม่เท่ากัน ซึ่งต้องมองว่าจะออกแบบอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายกับคนพิการในอนาคต ดังนั้นการออกแบบบ้านต้องไปดูบ้านคนพิการเป็นส่วนประกอบ เวลาเราไปสำรวจบ้านคนพิการ สถาปนิกก็จะให้ความสำคัญในการดูเรื่องสมรรถนะของคนพิการว่าเขาสามารถทำกิจกรรม หรือกิจวัตรประจำวัน อะไรได้บ้าง เพื่อจะได้ออกแบบให้ตรงกับความต้องการและสมรรถนะของคนพิการ

อาจารย์กตัญญู หอสมุดสิมา

เครือข่ายผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่

พื้นที่จังหวัดขอนแก่น

พื้นที่จังหวัดขอนแก่นจะดำเนินการผ่านเครือข่ายนักกายภาพบำบัดจังหวัดขอนแก่น รับหน้าที่ประสานงานกับเครือข่าย โดยนางเรณู ภาวะดี นักกายภาพบำบัดชำนาญการ โรงพยาบาลสิรินธร จังหวัดขอนแก่น โดยจะปรับสภาพบ้านใน 3 อำเภอ ได้แก่ อ.ภูผาม่าน อ.เปือยน้อยและอ.บ้านแฮด อำเภอละ 1 หลัง ส่วนพื้นที่สาธารณะ เลือกตลาดและสวนสาธารณะของ เทศบาลบ้านแฮด อ.กตัญญูเสนอแนะว่า พื้นที่สาธารณะมีมาตรฐานให้ปฏิบัติตามอยู่แล้วสิ่งที่ท้าทายคือ การทำให้คนพิการสามารถออกมาใช้พื้นที่สาธารณะให้ได้ ต้องคิดตั้งแต่การทำทางให้สามารถออกมาจากบ้าน และเข้ามาใช้ตลาด หรือ สวนสาธารณะได้ซึ่งเบื้องต้นคงต้องทำประชาคม ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับคนพิการก่อน เพื่อให้เกิดการร่วมคิดร่วมทำ

ในการคัดเลือกบ้านคนพิการเพื่อรับงบประมาณปรับสภาพบ้านจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด(พมจ.) ได้เปิดโอกาสให้นักกายภาพบำบัดเป็นคนคัดเลือกบ้าน ซึ่งเป็นนวัตกรรมและ สอดคล้องกับการดำเนินงานวิจัย เพราะมีการไปประชุม ร่วมกันกับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกันก่อน ก่อนที่จะมีการทำการปรับสภาพบ้าน ซึ่งนวัตกรรมนี้สามารถเข้าได้กับขั้นตอนที่ 1 ของข้อเสนอแนะทางการปฏิบัติการปรับสภาพบ้านที่ได้นำเสนอในโครงการนี้

พื้นที่จังหวัดสุรินทร์

พื้นที่จังหวัดสุรินทร์ จะดำเนินการผ่านมูลนิธิขวัญชุมชนซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ (NGO) โดยคุณเฉลิมชัย ทองสุข คุณเฉลิมชัยชี้แจงการบริหารจัดการในจ.สุรินทร์ ดังนี้ พื้นที่ที่จะลงไปปฏิบัติการ เช่น ต.นารุ่ง อ.ศีขรภูมิ จ.สุรินทร์ ที่นายกอบต. เข้าใจและเห็นความสำคัญของงานนี้ และต.สวาย อ.เมือง จ.สุรินทร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ในเมือง น่าจะมีพื้นที่สาธารณะให้ปรับปรุงเพื่อให้คนพิการออกมาใช้ได้ การไปเชื่อมต่อกับเครือข่ายที่เป็นหน่วยงานต่างๆของรัฐ เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) บ้านกาชาด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่างๆ (เทศบาล/อบต.) และเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการด้วย

ในการคัดเลือกบ้านคนพิการ จะคัดเลือกโดยร่วมมือกับกอบต.จะไปคัดเลือกพื้นที่ที่บ้าน 7 หลังไม่ไกลจากกันมาก เพราะจะได้สนับสนุนให้มาใช้พื้นที่สาธารณะร่วมกัน และเพื่อความสะดวกในการติดตามการปรับสภาพบ้าน หากไม่มั่นใจว่าคนพิการจะเหมาะสมหรือไม่ สามารถส่งคลิปวิดีโอมาปรึกษากันก่อนกับทีมวิจัยผ่านทางไลน์ได้

นางสาวเรณู ภาวะดี (คนกลาง)

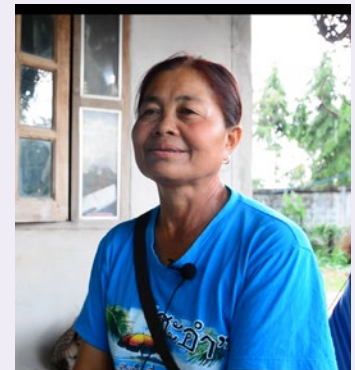
นักกายภาพบำบัดชำนาญการ โรงพยาบาลบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

"เพราะฉะนั้นเวลาที่เขาได้บ้านหลังใหม่มา ดีใจมาก ตั้งแต่เห็นวัสดุก่อสร้างที่มากองไว้ที่หน้าบ้านร้องไห้ทุกวันเขาไม่คิดว่าเขาจะมีวันนี้เพราะฉะนั้นในวันที่เขาได้บ้านขึ้นมาบ้านหลังนี้เขาร้องไห้ตลอดเวลาแล้วก็บอกว่าคุณหมอจะต้องไปดิฉันก็จะต้องตกบ้านบาดเจ็บจากการตกบ้านอีกไม่ต้องหนีฝนจากหลังคารั่วอีกไม่ต้องตื่นขึ้นมาตอนดึกๆ ผวาตื่นตกใจว่าจะมีอะไรเข้ามาบ้านเป็นความรู้สึกข้างในลึกๆ ของคนพิการ"

นางรัตนา เชื้อไพบูลย์

สมาชิก อบต.ภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น

"รถล้มวันนั้นไม่เห็นแก่ไปคืนหนึ่งก็ถามยายว่าสมพงษ์ไปไหน ก็บอกว่าไปกับเพื่อนยังไม่มาแกก็ไปตัดอ้อยช่วยเนอะแม่หนะที่นี้ได้ข่าวว่าลูกชายรถแกตกเหวเนอะ มันแฉลบลง ที่นี้เขาโทรมาแกก็ร้องไห้ โทรไปหา"

นายเมื่อย มีพร (สวมเสื้อน้ำเงิน)

ช่างจิตอาสา จังหวัดสุรินทร์

ก็มีเพื่อนบ้านเขาเล่าให้ฟังครับ บอกว่าแกอยู่อย่างยากลำบาก ก็ได้ยินอย่างนั้นก็อยากจะมาช่วยเหลือแก

ความในใจความดี

นายสุบรรณ สารสิทธิ์

ช่างจิตอาสา จังหวัดสุรินทร์

"ทำตั้งแต่ 6 โมง เลิกหนึ่งทุ่มสองทุ่มประมาณนี้ ต่อไฟทำกันเอา
ไม่ถึงกับเหนื่อยหรอก ชอบงานแบบนี้อยู่แล้ว...ผมเลยไม่เมื่อย"

สิบโทพงศ์พิชิต แะะประโคน

กรมทหารราบที่ 8 ค่ายสิรินธรเดชไชย จังหวัดขอนแก่น

"ส่วนในตัวผมนี้ก็ได้เป็นช่างอะไรก็คือพอมีประสบการณ์มาบ้าง
ก็ทำงานเสร็จโดยสมบูรณ์ก็รู้สึกภูมิใจครับแบบ..ยังใญ่อยากให้คนอื่นๆหนึ่งกลับมา
ยืมได้อีกครั้ง แล้วก็มีย่านเป็นของตัวเอง ครับ...."

นายเฉลิมชัย ทองสุข

ผู้นำมูลนิธิขวัญชุมชน จ.สุรินทร์

"สิ่งหนึ่งที่โครงการนี้ช่วยอย่างมากเลยก็คือว่าช่วยปรับสภาพบ้านให้คน
พิการ ในชุมชนสามารถมีสมรรถนะที่ดีขึ้นได้ นะครับ เช่น เคลื่อนไหว ไปไหนมา
ไหนได้ไม่ต้องติดเตียงนะครับอันนี้เป็นสิ่งที่เป็สิ่งใหม่ในจังหวัดสุรินทร์ "

นายศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย

นายกเทศมนตรีตำบลบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

"บ้านมันก็คือสิ่งแวดล้อม หน้าที่ของท้องถิ่นจะต้องจัดการทำในสิ่งที่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับบุคคลที่เป็นปัญหาก่อนเพื่อความสุขกับลูกบ้านของเรา"

นางวาริณี รูปชัยภูมิ

นักกายภาพบำบัด จังหวัดขอนแก่น

"ไม่ได้คิดว่าเขาเป็นคนพิการ ทำยังไงให้เขาอยู่ในสังคมได้อย่างคนปกติทั่วไปอันนี้คืองานที่ได้รับมอบหมายหรือว่าอยู่ในหน้าที่ที่ทำคะบางทีมันอาจจะง่าย ๆ ทำไมเขาถึงปวด มาโรงพยาบาลได้ยาแก้ปวด ได้ทำกายภาพ อาการปวดลดอีกไม่กี่วันกับมาปวดอีกแล้วเราก็เลยต้องลงไปประชุมชนเพื่อที่จะดูว่าในสิ่งที่คนไข้เป็นอะสาเหตุที่แท้จริงที่เขาปวดมาจากสิ่งไหน"

นางเกाप्लीมกมล

มารดา คนพิการ จังหวัดสุรินทร์

"แต่ก่อนลูกลำบาก ไปอุจจาระ ปัสสาวะไม่ได้ ไปทำงานก็ต้องรีบกลับบ้าน เก็บปัสสาวะ เก็บอุจจาระ ให้...อาบน้ำให้ ก็อาบข้างบ้านนี้แหละ พอเปลี่ยนชักโครกใหม่ ทำห้องน้ำใหม่ ลูกก็เข้าเองได้ เดียวนี้สบายแล้ว"

ความในใจความดี

นางอรสา อินทร์งาม

บุตรหลานผู้พิการ จังหวัดสุรินทร์

"ก่อนหน้านี้ก็ลำบากหน่อยค่ะ ต้องดูแลคนป่วย เวลาไปห้องน้ำอย่างนี้ก็ต้องอุ้มไปไกลๆค่ะเวลาอาบน้ำก็ลำบากค่ะตอนนี้ก็เริ่มดีขึ้นแล้วค่ะสะดวกสบายขึ้นค่ะไม่ค่อยลำบากแล้วก็ทางผู้ป่วยก็ดีขึ้นค่ะ"

นางสุภาวดี ศรีสุขวัฒน์

นายอำเภอบ้านแหนด จังหวัดสุรินทร์

"การให้ความสำคัญของส่วนราชการนะคะ ในพื้นที่ทุกส่วนเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้โครงการนี้สำเร็จไปได้"

นายทวีป บุญวร

นายก อบต.ตำบลสวาย จ.สุรินทร์

"ตัวเขาเองก็มีกำลังใจและพี่น้องข้างเคียงก็ได้มีส่วนร่วมเขาจะได้เข้าใจว่าเราเป็นมนุษย์อยู่ในสังคมต้องอยู่ด้วยกันเราจะทอดทิ้งไม่ได้เราจะต้องอุ้มชูช่วยกัน"

ปรับสภาพบ้านให้คนพิการ “เรื่องราวของความดีงาม”

“จิตใจที่มีคนมาทำบ้านให้ ไปง่าย มาง่ายขึ้นกว่าเดิม มีกำลังใจอย่างมาก ที่มีคนมาเยี่ยม มาปรับสภาพบ้านให้ใหม่ เหมือนมีชีวิตใหม่อีกครั้ง ดีใจจนแอบอดยิ้มไม่ได้” ความรู้สึกส่วนลึกของหัวใจ จากนายสมพงษ์ ปลื้มกลม ชายคนพิการทางการเคลื่อนไหว ที่ได้รับการปรับสภาพบ้านให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิต ในโครงการ“การปรับที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมเพื่อเพิ่มสมรรถนะคนพิการและผู้สูงอายุจากนโยบายสู่การปฏิบัติ” ของคณะแพทยศาสตร์และคณะสถาปัตยกรรม ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นับเป็นโครงการที่สามารถเติมเต็มความสุขในส่วนที่ขาดหายให้กลับมามีรอยยิ้มอีกครั้งของคนพิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แพทย์หญิงศิรินาถ ตงศิริ อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หัวหน้าโครงการ เผยถึงที่มาของโครงการว่า ผู้สูงอายุและคนพิการในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และสมรรถนะของร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปอาจทำให้ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันลดลง ดังนั้นจึงมองว่า หากเราเข้าไปช่วยปรับสภาพบ้านให้คนพิการ ปรับสภาพสิ่งแวดล้อมต่างๆ ภายในบ้าน รวมทั้งการประยุกต์วัสดุอุปกรณ์บางอย่างเพื่อเอื้อให้คนพิการและผู้สูงอายุใช้งานได้สะดวกและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การปรับโถส้วมจากแบบนั่งยองมาเป็นโถนั่งราบ การทำราวจับภายในบ้าน การปรับขนาดประตูทางเข้าต่างๆ เพื่อให้เก้าอี้ล้อเข็นเข้าออกได้สะดวกเป็นการช่วยส่งเสริมให้คนพิการและผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น จึงเริ่มทำโครงการนี้ขึ้นมา

อาจารย์กตัญญู หอสูติสิมา อาจารย์คณะสถาปัตยกรรม ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สถาปนิกในโครงการ ผู้เขียนแบบบ้านที่เอื้อต่อคนพิการและผู้สูงอายุ กล่าวว่า ตนเองรู้สึกดีใจที่ได้รับโอกาสในการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ เพราะทำให้ชีวิตรู้สึกมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ที่ได้ออกแบบบ้านช่วยเหลือสังคม โดยเฉพาะคนพิการเพื่อสร้างบริบทความเป็นอยู่ของคนพิการระหว่างอยู่ที่บ้านให้เกิด

ความสะอาดสบายเพิ่มขึ้น ในการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งการออกแบบบ้านเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของคนพิการ จึงต้องลงพื้นที่เพื่อศึกษาความเป็นอยู่และการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อสรุปและวิเคราะห์การออกแบบให้สามารถใช้งานได้จริงในอนาคต

การขับเคลื่อนงานในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ นักกายภาพบำบัด นักพัฒนาชุมชน เป็นต้น ที่ได้ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือและร่วมทำงานปรับสภาพบ้านให้คนพิการในชุมชนร่วมกัน อันก่อให้เกิดการ แรงขับเคลื่อนที่มีพลัง ทั้งพลังใจ พลังกาย นำไปสู่บ้านที่ผ่านความร่วมมือขึ้นอย่างสวยงามและน่าภาคภูมิใจทุกครั้ง

นางเรณู ภาวะดี นักกายภาพบำบัด โรงพยาบาลบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น หนึ่งในผู้ร่วมโครงการ เล่าว่า โครงการครั้งนี้ได้เกิดความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆอย่างเป็นรูปธรรม ที่ได้ให้ความสำคัญกับคนพิการ ที่มีสภาพบ้าน สภาพแวดล้อม อันเป็นปัญหาต่อการใช้ชีวิต จนนำไปสู่การจัดโครงการปรับสภาพบ้านให้กับคนพิการ ตนดีใจที่ได้เข้ามาช่วยเหลือสังคมและผลักดันการดำเนินงานให้เกิดรูปธรรมและเป็นต้นแบบให้กับผู้ที่สนใจดำเนินงานปรับสภาพบ้านในอนาคตต่อไป

นายสมพงษ์ ปลื้มกลม ชายคนพิการทางการเคลื่อนไหว เล่าว่า ตนดีใจทุกครั้ง ที่เห็นสังคมเข้ามาให้ความช่วยเหลือความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตประจำวันให้มีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น ต้องขอบคุณทุกท่านที่เข้ามาช่วยเหลือและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตนขอเป็นตัวแทนคนพิการที่ได้รับการปรับสภาพบ้าน กล่าวขอบคุณหน่วยงาน สถาบัน ทุกภาคส่วน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการในครั้งนี้ และที่ขาดไม่ได้นั่นคือ นายช่างทุกคนที่ร่วมแรงร่วมใจ จนเกิดความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

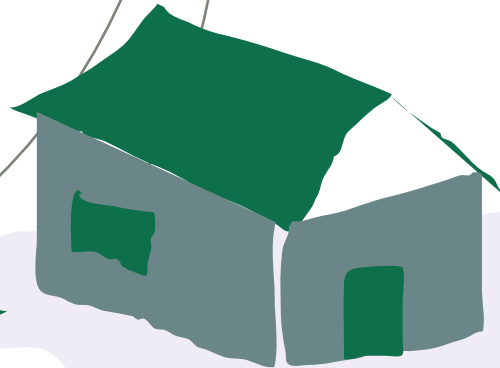
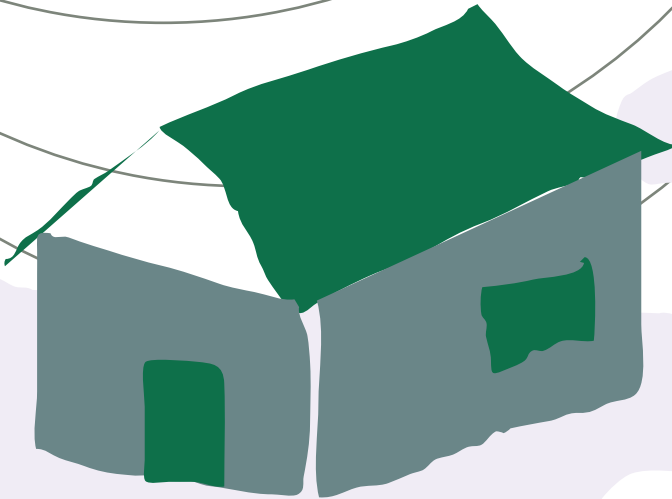

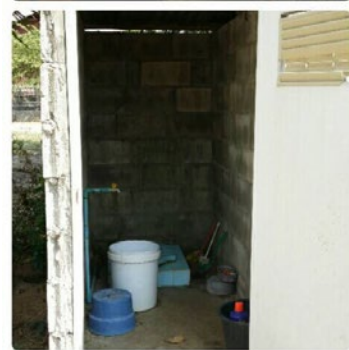
นี่เป็นเสียงสะท้อนความรู้สึกจากการดำเนินงานโครงการการปรับที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมเพื่อเพิ่มสมรรถนะคนพิการและผู้สูงอายุจากนโยบายสู่การปฏิบัติ ที่ทำให้เกิด ความรู้สึก เรืองราว รอยยิ้ม และน้ำตาแห่งความยินดี เชื่อว่าการปรับสภาพบ้านจะเป็นสายใยแห่งความรักที่จะคอยดูแลความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนพิการให้ดียิ่งขึ้นในวันข้างหน้าอย่างแน่นอน

Before - After

การปรับสภาพบ้าน
ก่อนสร้าง - หลังสร้าง

บ้านคนพิการ ณ ต.โคกสำราญ อ.บ้านแฮด จ.ขอนแก่น

เป็นโปลิโอ ทำให้มีขาอ่อนแรงทั้งสองข้าง เข้าติดทั้งสองข้าง มีอ่อนแรงของกล้ามเนื้อหลัง และแขนบางส่วนด้วย เวลาเดินไม่สามารถเหยียดขาออกได้เต็มที่ ต้องเดินในท่านั่งยองๆตลอดเวลา เนื่องจากบ้านที่อยู่ปัจจุบันทรุดโทรมมาก ทางโครงการฯจึงเห็นว่าสมควรรื้อและสร้างบ้านหลังใหม่

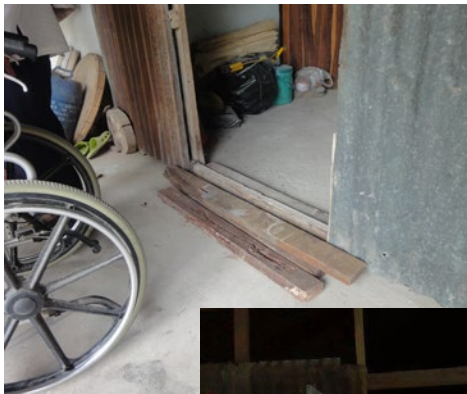

Before - After

บ้านคนพิการ ณ ต.ภูผาม่าน อ.ภูผาม่าน จ.ขอนแก่น

เป็นคนพิการขาสองข้างอ่อนแรงจากไขสันหลังได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุรถคว่ำ ทำให้กระดูกสันหลังหักทับเส้นประสาท นักกายภาพบำบัดและทีมเยี่ยมบ้านได้ให้คำแนะนำในการออกกกำลังกายและทำกายภาพบำบัดเองที่บ้าน จนกระทั่งสามารถเคลื่อนย้ายตัวเองจากเตียงมาที่รถเข็นได้เอง แต่ไม่สามารถเข็นรถออกมานั่งนอกร้านได้เพราะทางเข้าบ้านเป็นทางต่างระดับ และแม่เป็นผู้สูงอายุเป็นผู้ดูแลมีความยากลำบากในการช่วยเหลือ

สำหรับคนพิการรายนี้ ทางโครงการได้ทำประตูหน้าบ้านให้ใหม่เพื่อให้คนพิการสามารถเข็นรถเข็นเข้าออกบ้านได้เองขยายประตูห้องน้ำให้กว้างขึ้นและเปลี่ยนโถสุขภัณฑ์จากนั่งยอง เป็นแบบนั่งราบ และวางแผนจะเทพื้นบริเวณหน้าบ้านไปจนถึงถนนเพื่อให้คนพิการสามารถเข็นรถเข็นออกไปข้างนอกได้

Before - After

บ้านคนพิการ ณ ต.สวาย อ.เมือง จ.สุรินทร์

ผู้สูงอายุ ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ อาศัยอยู่ในบ้านไม้ ใต้ถุนสูง ห้องน้ำอยู่ห่างจากตัวบ้านประมาณ 20 เมตร เป็นผู้สูงอายุ อาศัยอยู่กับน้องสาว หลานสาว และเหลน ผู้ป่วยนอนชั้นบน ไม่สามารถลงมาเข้าห้องน้ำได้ ต้องให้น้องสาวและหลานเป็นคนดูแล

สำหรับบ้านหลังนี้ ทางโครงการฯเสนอแนะให้ทำห้องนอนและห้องน้ำใหม่บริเวณใต้ถุนบ้าน เพื่อจะได้ไม่ต้องอุ้มคนพิการขึ้นไปนอนบนบ้าน

ห้องนอนที่ใหม่กำลังสร้าง

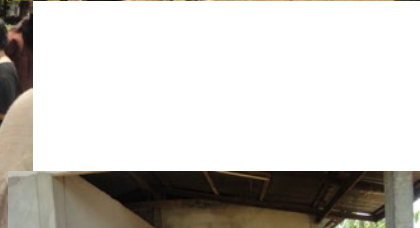

ห้องนอนที่ใหม่หลังสร้างเสร็จ

บ้านคนพิการ ณ ต.นาทุ่ง อ.ศีขรภูมิ จ.สุรินทร์

สภาพบ้านเดิม เป็นบ้านชั้นเดียว ไม่ได้ยกพื้นสูง อยู่กัน 4 คน ได้แก่ แม่ น้ำชาย (ซึ่งเป็นคนพิการขาอ่อนแรงสองข้าง เดินไม่ได้) คนพิการรายนี้ประสบอุบัติเหตุ ขณะรับจ้างก่อสร้างทำให้กระดูกสันหลังหักทับเส้นประสาท ขาอ่อนแรงทั้งสองข้าง ควบคุมอุจจาระปัสสาวะไม่ได้ นอนบนเตียงตลอด ลูกนั่งเองพอได้แต่เคลื่อนย้าย ตัวลงรถเข็นเองไม่ได้ ต้องให้สามีช่วย

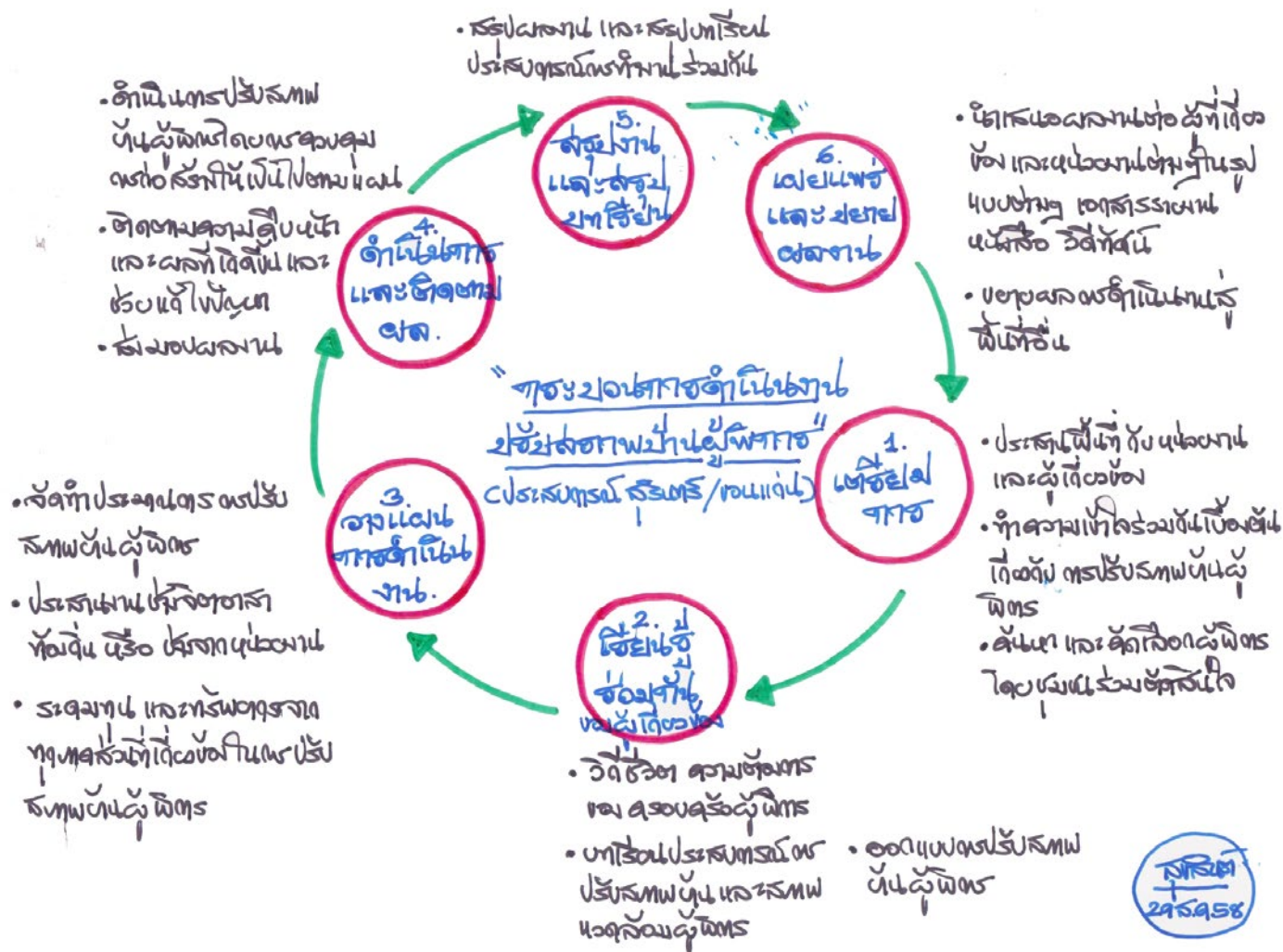
บ้านหลังนี้ ทางโครงการฯ ทำหน้าต่างเพิ่มให้อีก 1 บานที่ห้องนอนของคนพิการ เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก และปรับปรุงโถสุขภัณฑ์จากนั่งยอง ให้เป็นแบบนั่งราบ และเพิ่มราวจับให้ด้วย

Before - After

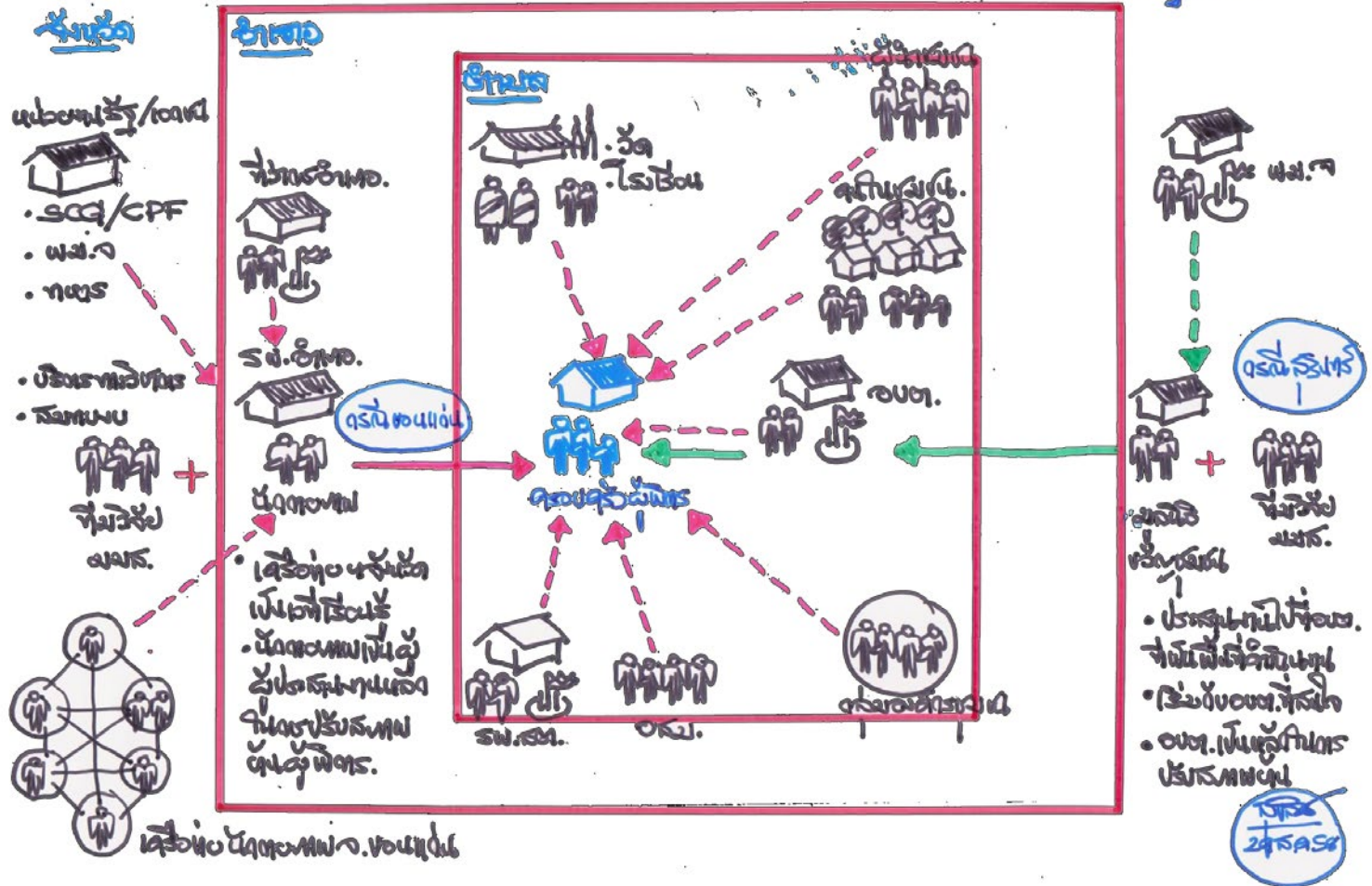

គម្រោងរើម - វិទ្យាសាស្ត្រ

ကဝါဒစံမူလများ - ကဝါဒတိရိယ

"ទាំងអស់ឯករាជ្យកម្ពុជាដែលបានបង្កើតឡើងដោយប្រជាជនកម្ពុជា"

มกราคม

กุมภาพันธ์

- ทำสัญญาโอนเงิน

- จ. 9 ก.พ เริ่มประชุมคณะทำงานครั้งที่ 1 ประชุมที่มหาสารคาม รวมขอนแก่นและจังหวัดสุรินทร์
- จ. 13 ก.พ ประชุมกับพื้นที่และวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน
- ขอข้อมูลคนพิการและร่วมกันคัดเลือกคนพิการที่จะสนับสนุนการปรับสภาพบ้านฯ จัดหางบประมาณสนับสนุน

3 เดือน

พฤษภาคม -กรกฎาคม

สิงหาคม

- ก่อสร้างบ้านตามแบบติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ
- ประเมินก่อนส่งมอบบ้าน

- 27 สิงหาคม จัดกระบวนการถอดบทเรียน

แผนภูมิที่ 1 ระยะเวลาดำเนินโครงการและกิจกรรม

มีนาคม

- พ.ศ. 12 มี.ค. คัดเลือกคนพิการและทำประชาคม
- 19-20 มี.ค. จัดอบรมเรื่องการปรับสภาพบ้านเพื่อเพิ่มสมรรถนะของคนพิการและผู้สูงอายุ โดยผู้เข้าอบรมประกอบด้วย ช่างเทศบาล/อบต. ช่างไต่บ้าน และนักกายภาพบำบัด นักพัฒนาชุมชน พมจ. และผู้เกี่ยวข้อง
- 31 มี.ค. ออกแบบบ้าน

เมษายน

- 1-7 เมษายน ทำสัญญาจ้างเหมาก่อสร้างและดำเนินการ โอนเงินค่าก่อสร้างให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ตั้งคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง และกรรมการตรวจรับ
- 20 เมษายน เป็นต้นไป เริ่มซื้อของและลงมือก่อสร้างตามแบบบ้าน

กันยายน

- คืบข้อมูลเขียนรายงาน

Gallery

ภาพเล่าเรื่อง

รอยยิ้มที่ล้นใจ

สายเปลสายใจ

ความกลัวที่รอความหวัง

ผู้อยู่เบื้องหลัง

ช่างชุมชน

อ้อมกอดพี่ทหาร

เพื่อนร่วมคิด

ร่วมด้วยช่วยกัน

ไม่ทิ้งกัน

รอบยิ้มบนใบหน้า

ขับเคลื่อนงานร่วมกัน

มอบความขอบคุณ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ ดังรายนามต่อไปนี้

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส)

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เทศบาลตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

องค์การบริหารส่วนตำบลภูผาม่าน อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น

องค์การบริหารส่วนตำบลวังม่วง อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

องค์การบริหารส่วนตำบลนาแร่ อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

องค์การบริหารส่วนตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

นักกายภาพบำบัดจากโรงพยาบาลเปือยน้อย โรงพยาบาลภูผาม่าน และโรงพยาบาลสิรินธร จ.ขอนแก่น

พญ.พรรณทิพย์ มูลศาสตร์สาทร แพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู โรงพยาบาลสุรินทร์และครอบครัว

มูลนิธิขวัญชุมชน จ.สุรินทร์

คนพิการและครอบครัว

พ่อแม่พี่น้องในชุมชน และทหารที่ได้มาร่วมแรงร่วมใจในการสร้างบ้านให้คนพิการ

คุณบุญทริกา หวานอารมณ์ และ คุณดวงจันทร์ เผ่าเวียงคำ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คุณศิริวรรณ ปากเมย

////////////////////////////////////

ขอขอบคุณ

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

MAHASARAKHAM
UNIVERSITY

ดาวน์โหลดหนังสือเล่มนี้และงานวิจัยอื่นๆ ของสวรส.และเครือข่ายได้ที่
คลังข้อมูลและความรู้ระบบสุขภาพของสวรส.และองค์กรเครือข่าย <http://kb.hsri.or.th>